

Република Србија
НАЦИОНАЛНИ ПРОСВЕТНИ
САВЕТ

Број: 612-00-22/16/2012-06
Датум: 21.02.2012.
Нови Београд
Булевар Михајла Пупина 2

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
САВЕТНИК ПРОСВЕТЕ

2 - 23.2.2012

Број:	1919303935
Датум:	21.02.2012.
Место:	Нови Београд

ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА

Београд
Делиградска 16

Предмет: Одговор Заштитнику грађана

Поштовани господине Јанковићу,

У односу на Ваш Допис од 17.01.2012., дел. бр. 1023 (у даљем тексту: „Допис“) Национални просветни савет Вам шаље Одговор на исти.

Одговор се односи на:

- I. Утврђено чињенично стање у вези са Националним просветним саветом (тачка IV Дописа) и
- II. Препоруке упућене Националном просветном савету (тачке III, IV и V Дописа).

I.

Заштитник грађана је у свом Допису утврдио да Национални просветни савет (у даљем тексту: „Савет“) није, по захтеву Министарства просвете и науке Републике Србије (у даљем тексту: „Министарство“), у прописаном року дао оцену уџбеника чији је издавач Привредно друштво за издавачку делатност „Београд“ доо Београд (у даљем тексту: „издавач“), те да је тек по каснијем захтеву издавача извршио експертизу уз наплаћивање накнаде.

Према Закону о уџбеницима и другим наставним средствима („Сл. Гласник РС“, бр. 72/2009; у даљем тексту: „Закон“), Министарство доставља Савету рукопис уџбеника ради припреме стручне оцене и утврђивања предлога за одобравање само *изузетно* – у случају

кад Завод за унапређење образовања и васпитања (у даљем тексту: „Завод“) не достави стручну оцену квалитета у року, и то *без одлагања* (члан 16, став 4 Закона).

У конкретном случају, Министарство је доставило Савету рукопис тек 18.02.2011., иако је још 04.02.2011. председник Програмског савета Издавача, затражио од Министарства да предузме мере из своје надлежности због пропуштања Завода да у року достави стручну оцену рукописа. Другим речима, издавач је од Министарства затражио, као што је прописано у члану 16, став 3 Закона, да због не достављања стручне оцене Завода, достави без одлагања рукопис уџбеника Савету.

С обзиром да Министарство, како произилази из Дописа, није проследило рукопис Савету након прве две комисије образоване од стране Завода, а након треће комисије је то учинило тек *четрнаест дана касније* (18.02.2011.), очигледно је да то није учињено *без одлагања*, тј. да није испоштован законски рок, и да се у целом поступку каснило. Напомињемо међутим да Закон само имплицитно предвиђа обавезу Савета да припреми оцену и утврди предлог за одобравање, јер ни у једном члану не прописује дужност Савета да предлог упути Министарству, већ се ово имплицира негативном формулацијом „ако надлежни савет не достави предлог или ако предлог не достави у року од 60 дана....“. Дакле, Закон јасно предвиђа последице не достављања предлога за одобравање уџбеника - одлучивање Министра о истом, чиме су права издавача заштићена.

Са друге стране, Закон јасно предвиђа дужност да одлучи о захтеву за експертизу издавача и да га о својој одлуци обавести у писаној форми (чл. 18, ст 2).

У конкретном случају, издавач је од Савета затражио да учествује у оцењивању рукописа у марту 2011., када је користећи своје право из члана 18 Закона, затражио експертизу рукописа од стране Савета. Према Закону, Савет је дужан да у односу на такав захтев одлучи у року од 60 дана (чл. 18, ст. 2 Закона), што је он 11.04.2011. и учинио. Штавише, Савет је у овом поступку поступао у складу са начелом ефикасности, јер је одобрио експертизу у далеко краћем року од прописаног Законом. С обзиром на очигледно кашњење у поступку, како је објашњено горе, Савет је поступао савесно и није користио могућност да сачека 60 дана од дана не достављања предлога на одлуку Министра, што је законско право Савета (чл. 16, ст. 4), већ је о захтеву за експертизу одлучио у кратком року, управо из разлога целисходности. Савет наглашава да захтев за експертизу рукописа подноси управо издавач, те је нејасно како су права издавача повређена прихватањем таквог захтева. Треба имати у виду да је експертиза поверена независним експертима на чији рад Савет нема никаквог утицаја, те је сам резултат рада експерта непознат у тренутку доношења одлуке о томе да ли је захтев за експертизу оправдан. Другим речима, да је експертиза показала да релевантни уџбеник треба одобрити, тиме би се свакако заштитила права издавача те би у том случају било мало вероватно да би издавач тврдио да су његова права повређена одлуком о прихватању експертизе. Стога, треба јасно

разграничити одлуку поводом експертизе (негативну или позитивну) са самим пружањем могућности да се експертиза изврши, и то на захтев издавача.

У поступку одлучивања о захтеву за експертизу, у складу са чланом 18, ставом 5 Закона, Савет је уз оцену о оправданости истовремено обавестио издаваоца о трошковима затражене експертизе. Они су, као што је прописано Правилником о поступку експертизе рукописа уџбеника у Националном просветном савету (донетом на седници Савета 08.03.2011., а у складу са чланом 18. Закона; у даљем тексту „Правилник“, прилог 1.) износили 60.000 динара јер хонорар експерта за уџбеник износи 30.000 динара (чл. 9 Правилника), а за сваку експертизу се одређују два експерта (чл. 4, ст. 1 Правилника).

Имајући у виду горе наведено чињенично стање, Савет сматра да је притужба издавача у делу која се тиче недостатака у раду Савета неоснована, те да препоруке наведене у Допису (које се односе на Савет) не треба да буду спроведене.

II.

У односу на препоруке из дописа, Савет констатује следеће:

- *Препоруку из Дописа под тачком III, први став – покретање поступка ради утврђивања одговорности за пропуштање да се донесе одлука по акту Министарства – Савет сматра неоснованом.*

Наиме, као што је описано у делу који се односи на чињенично стање, Савет је, поштујући законом прописани рок (чл. 16, ст. 4 Закона), одлучио да не поступа по не благовременом акту Министарства. При заузимању оваквог става, Савет се руководио и административно техничким могућностима да уопште поступа по оваквим захтевима, како је ближе објашњено ниже у тексту. Савет још једном подвлачи да ни једним чланом Закона није предвиђена његова дужност за сачињавање стручне оцене, већ само поступак у случају не сачињавања. Дакле, Савет није прекршио Закон нити је својим поступањем лишио издавача било ког његовог права установљеног Законом.

Стога, сматрамо да није могуће утврђивати одговорност за поштовање законских рокова (јер обавеза није ни утврђена Законом), те, и поступак којим би се то чинило, сматрамо неоснованим.

- *Препоруку из Дописа под тачком III, други став – покретање поступка ради утврђивања одговорности за одлуку да се изврши експертиза рукописа по захтеву и о трошку издавача – Савет сматра неоснованом.*

Савет сматра да не постоји одговорност за одлуку да се изврши експертиза рукописа упркос томе што је већ примио акт Министарства из следећих разлога:

Закон у чл. 18, ст. 1 јасно прописује да је експертиза рукописа уџбеника само *могућност* коју издавач може користити. Дакле издавач сам процењује да ли ће поставити Савету захтев за експертизу и, логично, сам сноси трошкове исте (чл. 18, ст. 5 Закона). Савет је, у складу са својим овлашћењима, одлучио да је захтев оправдан и да се експертизом само штите права издавача, те је закључио уговор о делу са издавачем и спровео исту.

Даље, у Допису се наводи да је одлука Савета да изврши експертизу неправилна јер је захтев за експертизу поднет поводом стручне оцене Завода која није производила правно дејство.

Ипак, ова тврдња није тачна из тог разлога што, у тренутку када је Издавач поднео Савету захтев за експертизу (март 2011), једино што је било познато је да је закључна оцена радне групе Завода од 01.03.2011. била негативна.

Зато, имајући у виду да је био испуњен једини услов (постојање неповољне оцене Завода по издавача) на основу кога Савет цени оправданост захтева за експертизу (члан 4 Правилника: „По пријему захтева за експертизу, Комисија процењује да ли је захтев формално испуњен...“, а у везу са чланом 1 Правилника: „Овим Правилником се регулише поступак експертизе рукописа уџбеника од стране Савета за рукописе *који нису добили позитивно мишљење Завода (...) а за које су издавачи упутили захтев Савету*“), јасно је да је Савет донео исправну одлуку да спроведе експертизу.

Из свих наведених разлога, сматрамо неоснованом препоруку да Савет спроведе поступак ради утврђивања одговорности за одлуку да се изврши експертиза рукописа Издавача.

- *Препоруку из Дописа под тачком IV – Савет ће у будућим поступцима одобравања уџбеника благовремено и ефикасно спроводити поступак и доносити одлуке ценећи све околности, уз поштовање начела законитости, сразмерности и заштите права и интереса странака и јавног интереса – Савет сматра основаном уз одређене напомене.*

Наиме, иако је Савет уверен да је и у овом конкретном случају поступао на одговарајући начин, неопходно је још једном указати **на непостојање техничких и материјалних услова за ефикасан рад Савета.**

Овим путем, Савет би желео да Вам скрене пажњу на писмо које је упутио Министру просвете, проф. др Жарку Обрадовићу, 13.07.2010. (прилог 2.) у коме га

је упознао са веома захтевном ситуацијом у којој се Савет већ дуже време налази. Наиме, у том писму Министру је предочено да је у само првих шест месеци 2010. године Савету упућено преко 300 наслова ради давања стручног мишљења. Овакав обим посла је потпуно немогуће урадити уз поштовање професионалне етике. Са друге стране, Савет не прихвата нити може да спроводи било какву активност супротно стандардима професионализма и стручности.

Из тог разлога, Савет је донео одлуку да не разматра рукописе који су добили негативне стручне оцене квалитета рукописа од стране Завода, сагласно члану 22, став 1 Закона. Ово управо стога, што у овим случајевима постоји право на експертизу, те права издавача не могу бити угрожена.

Осим тога, у истом писму Савет је указао Министру и то да, како би цео посао предлагања уџбеника обавио на време и квалитетно, неопходно је да Министарство Савету, сагласно чл. 12, ст. 8 Закона о основама система образовања и васпитања, обезбеди финансијска средства за ангажовање спољних експерата (имајући у виду да су неки чланови Савета били у обавези да прегледају и по 10 рукописа у месец дана) као и да организује процедуру експертизе одбијених рукописа. Ипак, ни један од ових захтева до данас није прихваћен.

Кроз овај пример жеља нам је била да Вам укажемо са којим се све техничким и материјалним тешкоћама Савет сусреће у свом раду и да, упркос чињеници да је о томе обавештавао надлежне органе, и даље је ситуација непромењена. Стога, имајући у виду и те материјалне и техничке околности, јасно је да Савет, уз огромне напоре, више него ефикасно и законито спроводи поступке за које је надлежан.

- *Препоруку из Дописа под тачком V – да Савет треба да изврши повраћај новчаних средстава Издавачу које је он уплатио на име експертизе уџбеника – Савет сматра неоснованом.*

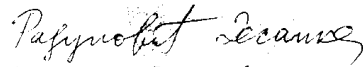
Имајући у виду да је:

1. Одлука о спровођењу експертизе, о трошковима исте, као и сам поступак експертизе био у складу са Законом и Правилником;
2. Сврха експертизе да се издавачу да могућност да затражи стручну проверу оцене Завода, та да, управо због тога што је то само могућност, и трошкове увек сноси сам издавач (и то невезано од оцене експерата!);
3. Улога Савета у експертизи је у томе да процени оправданост захтева за експертизу и, преко своје Комисије, изабере експерте, док сама накнада за експертизу је у ствари накнада за рад експерата који је обављају - која је експертима и плаћена по Уговору о делу. Дакле Савет није примио накнаду у своје име и за свој рачун већ је иста у складу са чл. 9 уплаћена експертима као хонорар, те Савет не може да врати нешто што није ни примио;

јасно је да ни по ком основу Савет не може да буде у обавези да изврши повраћај новчаних средстава уплаћених на име експертизе.

У том смислу, повраћај средстава би се једино могао тражити од експерата, међутим и то по мишљењу Савета неосновано, имајући у виду чланове 1 и 2 Уговора о делу (прилог 3.) закљученог између Савета (нaruчиоца у име издавача) и експерата (извршилаца) у коме је јасно уговорено да одговорност експерата (извршилаца) постоји само у случају ако не спроведе експертизу у року од 14 дана (који рок је испоштован). Дакле, Савет сматра да би и евентуални захтев према експертима био неоснован.

ПРЕДСЕДНИК
НАЦИОНАЛНОГ ПРОСВЕТНОГ САВЕТА

Проф. др Десанка Радуновић, с.р.

Прилог:

1. Правилник о поступку експертизе рукописа уџбеника у Националном просветном савету
2. Писмо Министру просвете, проф. др Жарку Обрадовићу од 13.07.2010.
3. Уговор о делу између Националног просветног савета и експерата